

Resumé:

/t^s/ i argentinadansk

Jan Heegård Petersen

Argentinadansk er en betegnelse for dansk talt i Argentina af efterkommere af danske udvandrere fra perioden 1850-1930. Betegnelsen dækker over en ret heterogen form for dansk, hvor heterogeniteten skyldes dels grader og typer af dialektalt influeret dansk, dels grader og typer af påvirkning fra spansk. Der foreligger nyere udgivelser der viser spansk indflydelse på leksikon og grammatik (fx Heegård Petersen & Kühl 2017), men hidtil ingen der beskriver den lydudvikling der er sket for dansk i de spanske omgivelser. Dette foredrag er et første skridt ad den vej.

I foredraget vil jeg illustrere og se nærmere på udtalen af den alveolære affrikat /ts/. Denne affrikat har hos mange talere en udtale der i forstudier og på auditiv basis er blevet betegnet som ”palataliseret”: [tɕ], en allofon af /ts/ der ikke er kendt i Danmark, bortset fra i moderne og urbant multietnolekt (fx Pharaon & Lillelund 2014). Det er usandsynligt at der kan være sket en påvirkning fra moderne dansk multietnolekt, og blikket rettes derfor mod påvirkning fra den spanske palatale affrikat skrevet *ch* (som i *chico* ’dreng’, *chacra* ’gård’ m.fl.) når der skal gives et bud på hvad der har ledt til et nyt allofonisk mønster i argentinadansk.

I min undersøgelse af argentinadansk /ts/ ser jeg nærmere på i hvilket omfang og hos hvilke talere allofonen er til stede. Min metode er kvantitativ-akustisk idet jeg udtrækker et mål, Centre of Gravity (CoG), for

den støj der fremkommer i friktionsfasen i [ts]. Lav CoG peger på et tilbagetrukket eller forlænget artikulationssted, fx palatalt i forhold til et alveolært. Hypotesen er således at hvis den opfattede palatalisering, noteret [tɕ], er et resultat af påvirkning af palatale (fortune)vokaler, vil vi se lavere CoG-værdier når /ts/ står foran fx /y/, /i/, /e/, /ø/ og /ɛ/, end når /ts/ ikke gør.

Det er imidlertid ikke hvad de foreløbige analyser peger på. En statistisk beregning af CoG-værdierne for i alt 2.361 forekomster af /ts/ viser nemlig at /ts/ har højere CoG-værdi når det står foran en rundet vokal end foran en ikke-rundet (fortune)vokal. Og dette er statistisk set i højere grad tilfældet for talere fra den isolerede bosættelse i Eldorado i det nordlige Argentina.

Resultatet stiller flere spørgsmål end det giver svar, for er det i virkeligheden forventet koartikulation som den akustiske analyse har afsløret, dvs. naturlig runding af læberne (og derved forlængelse af talekanalen)? Og hvis det er det, hvorfor skiller talerne fra Eldorado sig så ud, når de deler sproglig baggrund med resten af argentinadanskerne? Eller er det sådan at /ts/ generelt *er* palataliseret i argentinadansk, men at koartikulation mht. runding blot forstærker den effekt på CoG-værdierne som palatalisering har? Hvis det sidste er tilfældet, kan det indikere at der er tale om en påvirkning fra spansk /tʃ/ hvor danskargenterne kan bruge runding som enten kompenserende eller ledsagende træk ved udtalen af /ts/: [tsw].

Jeg vil i foredraget fremlægge data der understøtter denne hypotese for udviklingen af en ny allofon af /ts/ i dansk, og jeg vil samtidig give forslag til hvordan hypotesen i kommende undersøgelser kan af- eller bekræftes.

Litteratur

Heegård Petersen, J. & K. Köhl (2017) Argentinadansk: Semantiske, syntaktiske og morfologiske forskelle til rigsdansk. *NyS* 52-53, 231-258.
Pharao, N. og A. Lillelund (2014) Sociale betydninger af [tj] og [s+] blandt unge i København. *Danske Talesprog* 14:94-123.

Fundamentfeltet i danske samtaler

Rasmus Puggaard
Leiden University Centre for Linguistics

1. Indledning¹

Denne artikel præsenterer de overordnede resultater fra et studie af fundamentfeltets brug og funktion i dansk samtaleprog.² Hidtil har den grammatiske tradition primært været fokuseret på skriftsprogsdata og intuition, og beskrivelser har generelt fokuseret mere på syntaktiske forhold end på funktion (Nedergaard Thomsen 1992 og Jensen 2003 er dog modeksempler). Fundamentfeltets brug i talesproget kan ikke udledes af den eksisterende litteratur. I litteraturen ser man f.eks. hyppigt eksempler på at fundamentfeltet udfyldes af fulde nominalsyntagmer, hvilket er temmelig sjældent i talesproget. Desuden nævnes det ofte, at det umarkerede fundamentfelt huser sætningens subjekt, hvilket er mindre entydigt i talesproget.

I afsnit 2-3 af artiklen gennemgår jeg kort den eksisterende litteratur om fundamentfeltet og den teori der ligger til grund for undersøgelsen. Dernæst præsenterer jeg i afsnit 4 de data som undersøgelsen er baseret på. I afsnit 5-6 præsenterer jeg et kvantitativt

¹ Jeg skylder Jakob Steensig en stor tak for grundig vejledning i forbindelse med en tidligere udgave af dette projekt. Mange tak til Tanya Karoli Christensen som har givet en række brugbare kommentarer til manuskriptet, hvilket i høj grad har forbedret både indholdet og fremstillingen. Tak desuden til Kristin Davidse, Jan Nuyts, Janet Grijzenhout, Bert Botma, Camilla Søballe Horslund og Yonatan Goldshtein for konstruktive diskussioner om emnet og præsentationen af det, og til publikum ved MUDS 17 for konstruktive kommentarer.

² Hele studiet kan findes i mit speciale (Puggaard 2018), mens Puggaard (under udg.) går i dybden med brugen af *det* og *så* i fundamentfeltet.